



# Najważniejsze lata

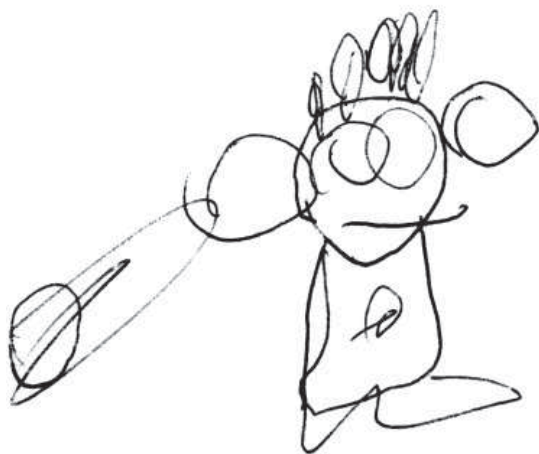
czyli  
jak rozumieć rysunki  
małych dzieci

Rozwój osobowości dziecka  
w wieku od 2 do 6 lat  
na podstawie jego rysunków

Anna  
Kalbarczyk



NAJWAŻNIEJSZE LATA  
czyli  
jak rozumieć rysunki małych dzieci





Anna Kalbarczyk

NAJWAŻNIEJSZE LATA  
czyli  
jak rozumieć rysunki małych dzieci

Rozwój osobowości dziecka w wieku od 2 do 6 lat  
na podstawie jego rysunków



Oficyna Wydawnicza „Impuls”  
Kraków 2007

© Copyright by Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2007

Korekta:

*Zuzanna Bochenek*

*Anna Gancarczyk*

Projekt okładki:

*Ewa Beniak-Haremska*

ISBN 978-83-7308-880-1

Oficyna Wydawnicza „Impuls”

30-619 Kraków, ul. Turniejowa 59/5

tel. (012) 422-41-80, fax (012) 422-59-47

[www.impulsoficyna.com.pl](http://www.impulsoficyna.com.pl), e-mail: [impuls@impulsoficyna.com.pl](mailto:impuls@impulsoficyna.com.pl)

Wydanie I, Kraków 2007

## Spis treści

Od Autorki .....	7
I. Rozwój dziecka w wieku od 2 do 3 lat na podstawie jego rysunków ...	9
1. Rysunki dziecka w wieku 2 lat – charakterystyka .....	11
2. Rysunki – kontrasty i naturalne ograniczenia; kształtowanie się osobowości dziecka w wieku od 2 lat do 2,5 roku .....	12
a) Tułów i głowa, czyli ja i świat .....	12
3. Portret – rysunki dziecka w wieku od 2 lat do 2,5 roku .....	24
b) Portret albo sama głowa .....	24
4. Rysunki dziecka w wieku 2,5 roku – charakterystyka .....	27
5. Rysunki dziecka w wieku 2,5 roku – postaci, nowe spostrzeżenia, pewne elementy typowe dla rysunków dziecka w wieku 2 lat .....	31
6. Podsumowanie: cechy charakterystyczne rysunków dziecka w wieku od 2 do 3 lat .....	34
II. Rozwój dziecka w wieku 3 lat na podstawie jego rysunków .....	35
1. Dziecko w wieku 3 lat – charakterystyka .....	37
2. Wczesne rysunki dziecka w wieku 3 lat .....	38
3. Rysunki dziecka w wieku od 3,5 roku do 4 lat – charakterystyka ...	44
4. Podsumowanie: cechy charakterystyczne rysunków dziecka w wieku od 3 do 4 lat .....	45

III. Rozwój dziecka w wieku 4 lat na podstawie jego rysunków .....	51
1. Porównanie: dziecko w wieku 3 lat a dziecko w wieku 4 lat .....	53
2. Wczesne rysunki dziecka w wieku 4 lat .....	54
3. Rysunki dziecka w wieku 4 lat – charakterystyka .....	56
a) Ja i mama .....	56
b) Ja i otoczenie .....	56
4. Podsumowanie: cechy charakterystyczne rysunków dziecka w wieku od 4 do 5 lat .....	57
IV. Rozwój dziecka w wieku 5 lat na podstawie jego rysunków .....	61
1. Dziecko w wieku 5 lat – krótka charakterystyka .....	63
2. Wczesne rysunki dziecka w wieku 5 lat .....	63
3. Rysunki dziecka w wieku od 5 do 6 lat – kolor, przestrzeń, postać .....	63
4. Podsumowanie: cechy charakterystyczne rysunków dziecka w wieku od 5 do 6 lat .....	65
V. Rozwój dziecka w wieku 6 lat na podstawie jego rysunków .....	71
1. Dziecko w wieku 6 lat – charakterystyka .....	73
a) Tematyka rysunków .....	73
2. Podsumowanie: cechy charakterystyczne rysunków dziecka w wieku 6 lat .....	75
VI. Zakończenie .....	93

## Od Autorki

Jak rozumieć rysunki małych dzieci w wieku od 2 do 6 lat?

Są one dziecięcą mową, formą artykulacji i komunikacji, są wyrażaniem siebie i spontaniczną naturalną potrzebą.

Już nigdy później rysunek dziecka nie będzie tak istotny i tak nieodłącznie związany z rozwojem jego osobowości.

We wczesnych latach życia mowa i rysunek uzupełniają się po to, by wspomóc rozwój dziecka. Mówienie wspomaga rysowanie, a rysowanie mówienie.

Czy można zabronić dziecku uczyć się mówienia? Czy można zabronić mu uczyć się chodzenia?

W pierwszych latach życia dziecko wzbogaca mowę przez rysowanie, a rysunek – dzięki powiększeniu zasobu słów.

Mowa i rysunek uzupełniają się wzajemnie, tworząc jedność na drodze rozwoju osobowościowego małego dziecka.

Pisząc tę książkę, oparłam się na ilustracjach mojej córki Karoliny.

*Anna Kalbarczyk*



I

Rozwój dziecka w wieku od 2 do 3 lat  
na podstawie jego rysunków



## 1. Rysunki dziecka w wieku 2 lat – charakterystyka

W wieku dwóch lat dziecko rysuje wszystko, co je bezpośrednio dotyczy. Nie przedstawia jednak domu, drzew czy zwierząt, ponieważ na tym etapie życia nie jest w stanie uświadomić sobie rzeczywistości, która je otacza. Wielu przedmiotom nadaje tę samą nazwę, np. „samochód” oznacza wszystko, co jeździ (rower, pociąg, autobus itp.). Ten pojęciowy chaos jest wynikiem procesu formowania się pewnego (potem już stałego) porządku myślowego. W podobny sposób będą się także kształtować i porządkować jego rysunki. W tym okresie życia dziecko nie rozpoznaje jeszcze swojego otoczenia. Mimo że jest w tym świecie, to jednak jeszcze nie zdaje sobie z tego sprawy. Istnieje w nim, ale tak, jakby go nie było, ponieważ czuje się niesamodzielne, niepewne i zagubione. Dlatego na rysunkach przedstawia siebie jako postać ograniczoną w ruchach, jeszcze nieporadną i niesamodzielną.

W wieku 2 lat dziecko jest nieporadne fizycznie – dopiero co nauczyło się chodzić; i nieporadne psychicznie – taki wielki świat i wszystko nieznanne. Dziecko chodzi, ale tak naprawdę nie ma świadomości, że chodzi; coś robi, ale nie wie, do czego służą ręce. Nie rozpoznaje funkcji nóg i rąk. One są, ale w pojęciu dziecka jeszcze ich nie ma.

Rysując, mówi: „już jestem, ale nie wiem, czy do końca tak wyglądam”. Rysując, mówi: „tak wyglądam, bo tylko tyle wiem w tej chwili o sobie”.

W rysunkach dwuletniego dziecka można dostrzec pewne wzajemnie wykluczające się tendencje. Na pierwszy rzut oka zaprzeczają one rozwojowi osobowościowemu dziecka. Jest to jednak pierwsze i bardzo powierzchowne spostrzeżenie.

Prawidłowo rozwijający się dwuletek w tak zróżnicowanych rysunkach wyraża swoją gotowość do uczestnictwa w świecie. Dziecko w tym okresie rozwoju uświadamia sobie, że jest, ale ta świadomość bywa mimo wszystko ograniczona. W rozwój osobowości dziecka wpisane są bo-